

Pełniejsza
wiedza

Pełniejsze
życie

Edukacja Ekonomiczna

Fundacja Kronenberga

 handlowy

Raport z badania na temat postaw Polaków wobec oszczędzania

cytowanie bez ograniczeń pod warunkiem podania źródła:
„Postawy Polaków wobec oszczędzania” raport Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy, Pentor, wrzesień 2009

PENTOR
RESEARCH INTERNATIONAL

Fundacja Kronenberga
citi handlowy

Spis treści:

●	Nota Metodologiczna	4
●	Graficzna prezentacja wyników	5
■	Podsumowanie	6
■	Postawy wobec Oszczędzania	7
■	Zarządzenie Wydatkami	20
■	Skłonność do podejmowania ryzyka	24
■	Deklarowane skutki kryzysu	28
●	Aneks	33
■	Kwestionariusz	34
■	Metryczka	37

Technika badawcza	OMNIBUS - Ilościowy, wielotematyczny sondaż przeprowadzany przy użyciu techniki wywiadu osobistego, wspomaganego komputerowo (CAPI)
Wielkość próby	1000
Typ próby	Reprezentatywna próba mieszkańców kraju w wieku powyżej 15 lat.
Realizacja badania	wrzesień 2009 Wyniki są porównywane z wynikami badania prowadzonego tą samą metodologią w październiku 2008 roku.

Graficzna prezentacja wyników

PENTOR
RESEARCH INTERNATIONAL

Fundacja Kronenberga

citi handlowy

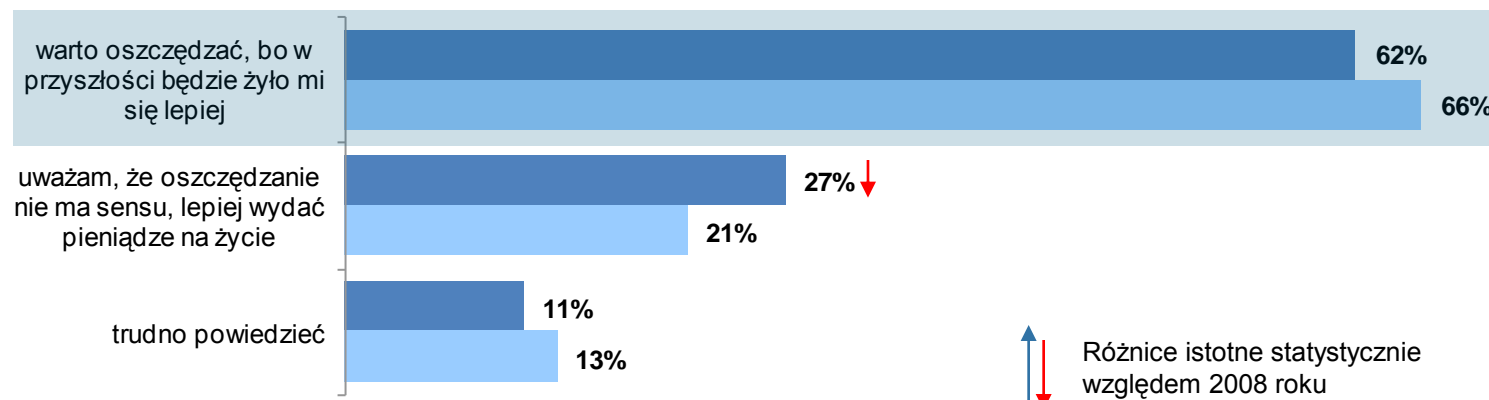
- **W porównaniu do poprzedniego roku zmiany w postawach wobec oszczędzania nie następują gwałtownie:**
 - Nadal większość Polaków deklaruje, że **warto oszczędzać, ale za tą deklaracją nie idą zachowania**, co może świadczyć o braku znajomości mechanizmów pomnażania oszczędności przy ograniczonych możliwościach finansowych
 - Widać wyraźny wpływ poziomu dochodu na **postrzeganie bezpiecznych sposobów oszczędzania** - osoby zamożniejsze częściej wskazują inwestowanie w ziemię, natomiast grupy bardziej zagrożone ubóstwem (mieszkańcy wsi, osoby starsze, mniej wykształcone) częściej wskazują strategie, które nie pozwolą w sposób długofalowy pomnożyć oszczędności: trzymanie gotówki w domu czy dodatkowy etat
 - Podobnie jak w 2008 roku Polacy są **wewnątrz-sterowni, jeżeli chodzi o kwestie oszczędzania** – większość z kieruje się własną intuicją a **39%** nie ufa nikomu i konsekwentnie uważają, że powodzenie w oszczędzaniu zależy od ich własnych decyzji
- Jednocześnie, w porównaniu do 2008 **widać na kilku wymiarach wyraźny wpływ obecnej sytuacji gospodarczej:**
 - Przede wszystkim, widać **silniejszą potrzebę poczucia bezpieczeństwa finansowego** (coraz więcej Polaków deklaruje, że myśli o powiększeniu swojej emerytury w przyszłości, coraz większą popularnością cieszy się lokata jako forma oszczędzania, coraz więcej Polaków ceni niski zysk, ale pewny)
 - Można również zaobserwować **kryzys zaufania do ekspertów finansowych**, natomiast **coraz większym zaufaniem cieszy się rodzina**
 - Polacy są **coraz bardziej pesymistyczni**, jeżeli chodzi o **wpływ kryzysu** na wysokość oszczędności w porównaniu do zeszłego roku. Zresztą, ponad jedna trzecia z nich już odczuła negatywne skutki kryzysu, przed którymi w większości nie zabezpieczyli się. Osoby te relatywnie częściej pochodzą z grup społecznych narażonych na ubóstwo (osoby starsze, o niskich dochodach), stąd istnieje obawa, że obecna sytuacja społeczna pogłębi ich sytuację na tyle, że nie będą mogły znaleźć drogi wyjścia
- Wyniki te wskazują na **konieczność wdrażania akcji edukacji finansowej skierowanych do najuboższych grup społecznych**

Postawy wobec oszczędzania

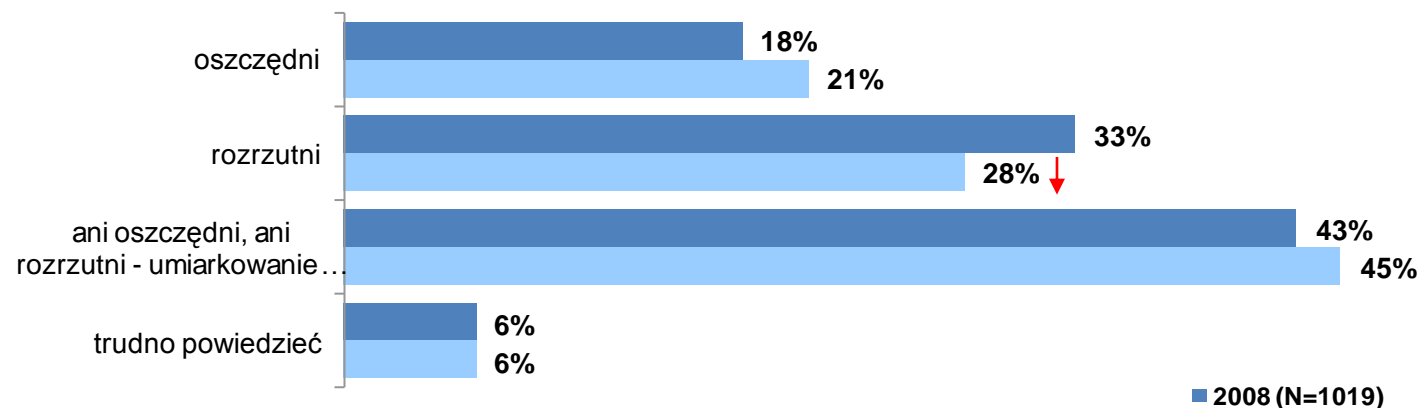

- **Większość Polaków (66%,** wzrost o 4 punkty procentowe w stosunku do 2008 roku) uważa, że **warto oszczędzać**. Podobnie jak w poprzednim pomiarze zachowania nie pokrywają się z deklaracjami - ponad połowa Polaków (**58%**, wzrost o 3 punkty procentowe w porównaniu z 2008 rokiem) **wydaje wszystko na bieżące potrzeby** (relatywnie częściej osoby o niższych dochodach). Z kolei tylko **6% Polaków odkłada regularnie**.
- Większość Polaków jest wewnątrzsterowna, jeżeli chodzi o wybór możliwości oszczędzania i ponad połowa (**57%**) deklaruje, że **kieruje się własną intuicją w decyzjach o tym jak oszczędzać**. W przypadku źródeł zewnętrznych najwięcej osób 20% kieruje się **opinią znajomych i rodziny**.
- Powyższe podejście może być związane z zaufaniem w kwestiach inwestowania i oszczędzania – **39% Polaków deklaruje, że nie ufa nikomu**. Coraz więcej osób w porównaniu do poprzedniego pomiaru ufa rodzinie i znajomym (38% obecnie, 32% w 2008), zaś coraz mniej ekspertom (2%, spadek o 2 punkty procentowe). Wyniki te również mogą wynikać z obecnej sytuacji gospodarczej i kryzysu zaufania do wiedzy ekspertów.
- W konsekwencji sposobu podejmowania decyzji w kwestiach oszczędzania oraz braku zaufania Polacy deklarują, że **powodzenie w oszczędzaniu zależy głównie od ich własnych decyzji (59%)**. Więcej osób niż w 2008 roku **przypisuje powodzenie w oszczędzaniu sytuacji gospodarczej w kraju (9%,** wzrost o 4 punkty procentowe) oraz **sytuacji gospodarczej na świecie (6%,** wzrost o 2 punkty procentowe), co również może być wynikiem kryzysu.
- W porównaniu do poprzedniego pomiaru **coraz więcej Polaków myśli o powiększeniu swojej emerytury w przyszłości (29%,** wzrost o 2 punkty procentowe w porównaniu do 2008 roku), **natomiast 43% Polaków nie zastanawia się nad tym** (albo nie ma to dla nich znaczenia, albo ich to nie interesuje)
- **Ponad jedna trzecia Polaków sądzi, że zawirowania na rynkach finansowych nie mają żadnego wpływu na wysokość ich oszczędności,** zaś **37% sądzi, że wpłyną one raczej negatywnie**. Dla porównania w 2008 roku 42% osób prognozowało, że zawirowania na rynkach finansowych nie będą miały wpływu na wysokość oszczędności a 31% twierdziło, że będą one miały raczej negatywny wpływ.

8. Proszę powiedzieć, które stwierdzenie lepiej opisuje Pana(i) podejście do oszczędzania. Czy...

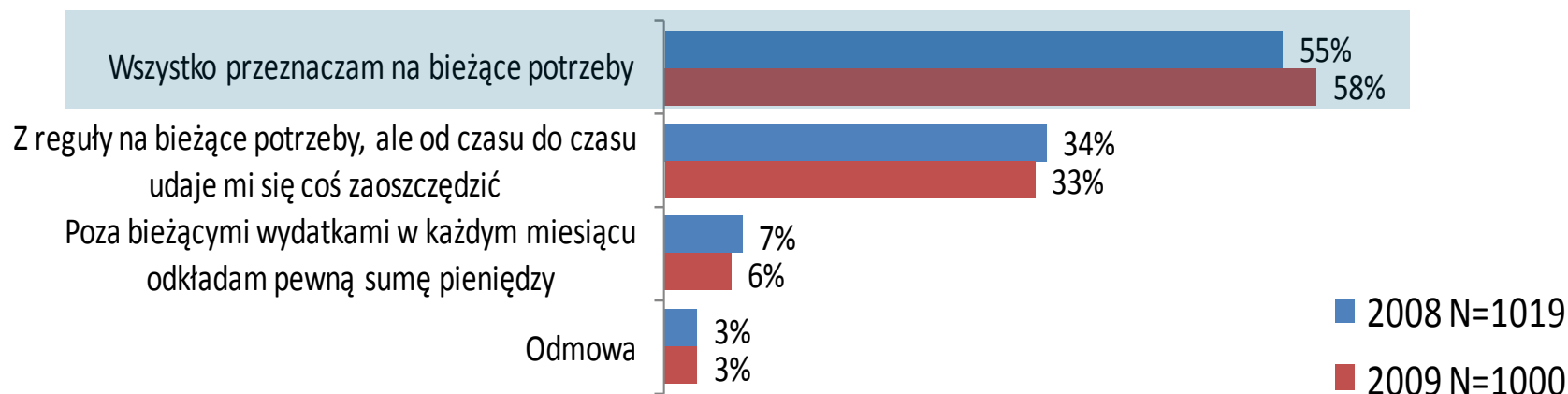

13. Ogólnie rzecz biorąc, czy Pana(i) zdaniem Polacy są

- W porównaniu do 2008 roku nastąpił **wzrost odsetka osób uważających, że warto oszczędzać** (z 62% na 66%)
- Relatywnie częściej wskazują, że warto oszczędzać:
 - Osoby ze średnim wykształceniem
 - Mieszkańców wsi i miast do 49 999 ludności
- Coraz **mniej Polaków uważa swoich rodaków na rozzrutnych** (28%, spadek z 33%)

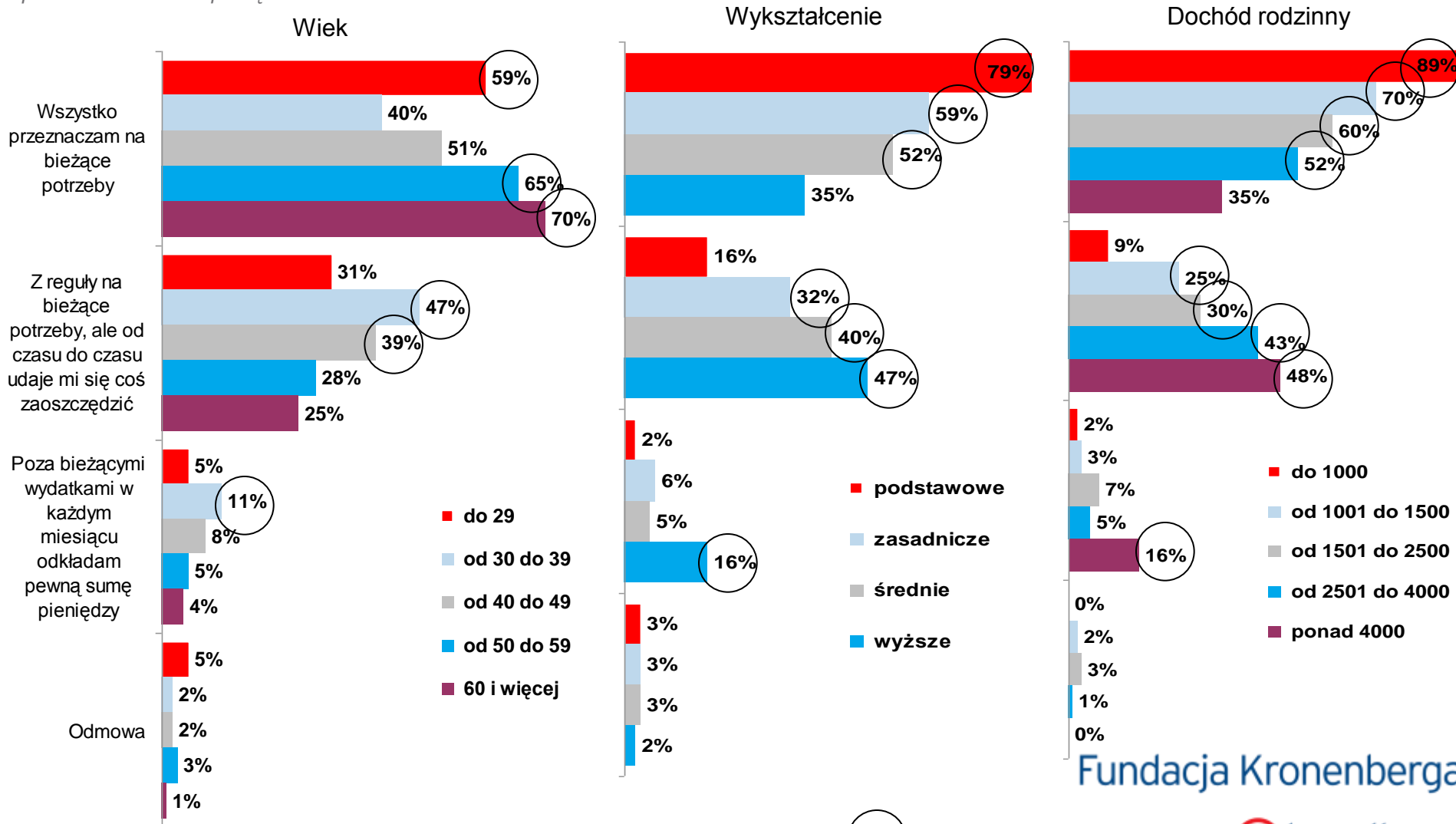
3. Są ludzie, którzy wszystkie swoje dochody wydają na bieżące potrzeby, ale i są tacy, którzy zawsze odkładają oszczędności. A jak Pan(i) określił(a)by sposób gospodarowania swoimi pieniędzmi.

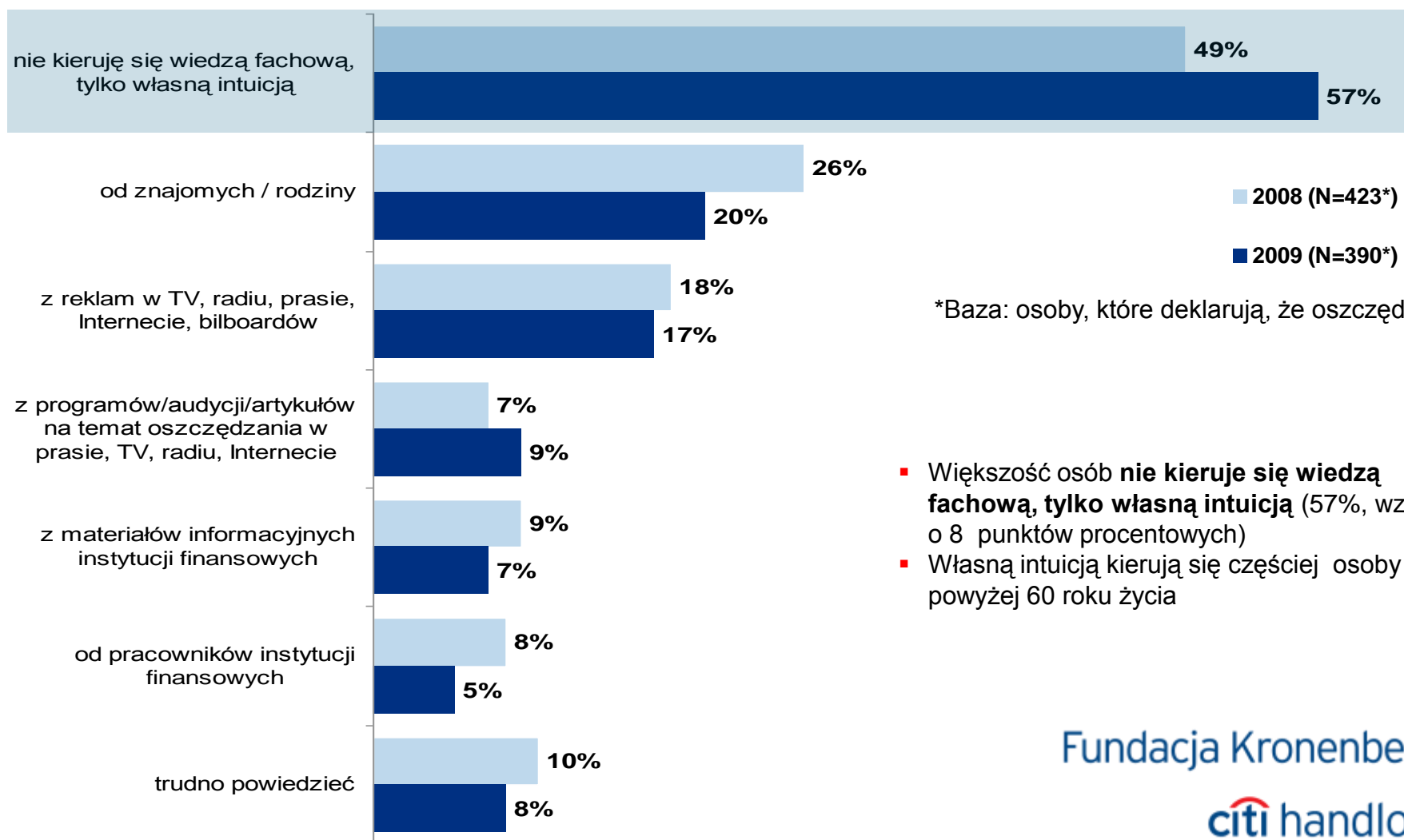
- Nastąpił **wzrost odsetka osób deklarujących, że przeznaczają wszystko na bieżące potrzeby** (z 55% na 58%)
- Częściej wszystko wydają na własne potrzeby:
 - Wszyscy oprócz osób w wieku od 30 do 49 lat (osoby, które mają już pewien dorobek życiowy a zarazem zarabiają przez co ich sytuacja finansowa jest bardziej stabilna)
 - Osoby o dochodach do 2500 PLN w gospodarstwie domowym
- Profil społeczno-demograficzny zaprezentowano na kolejnym slajdzie.

Gospodarowanie pieniędzmi (2/2)

3. Są ludzie, którzy wszystkie swoje dochody wydają na bieżące potrzeby, ale i są tacy, którzy zawsze odkładają oszczędności. A jak Pan(i) określił(a)by sposób gospodarowania swoimi pieniędzmi.

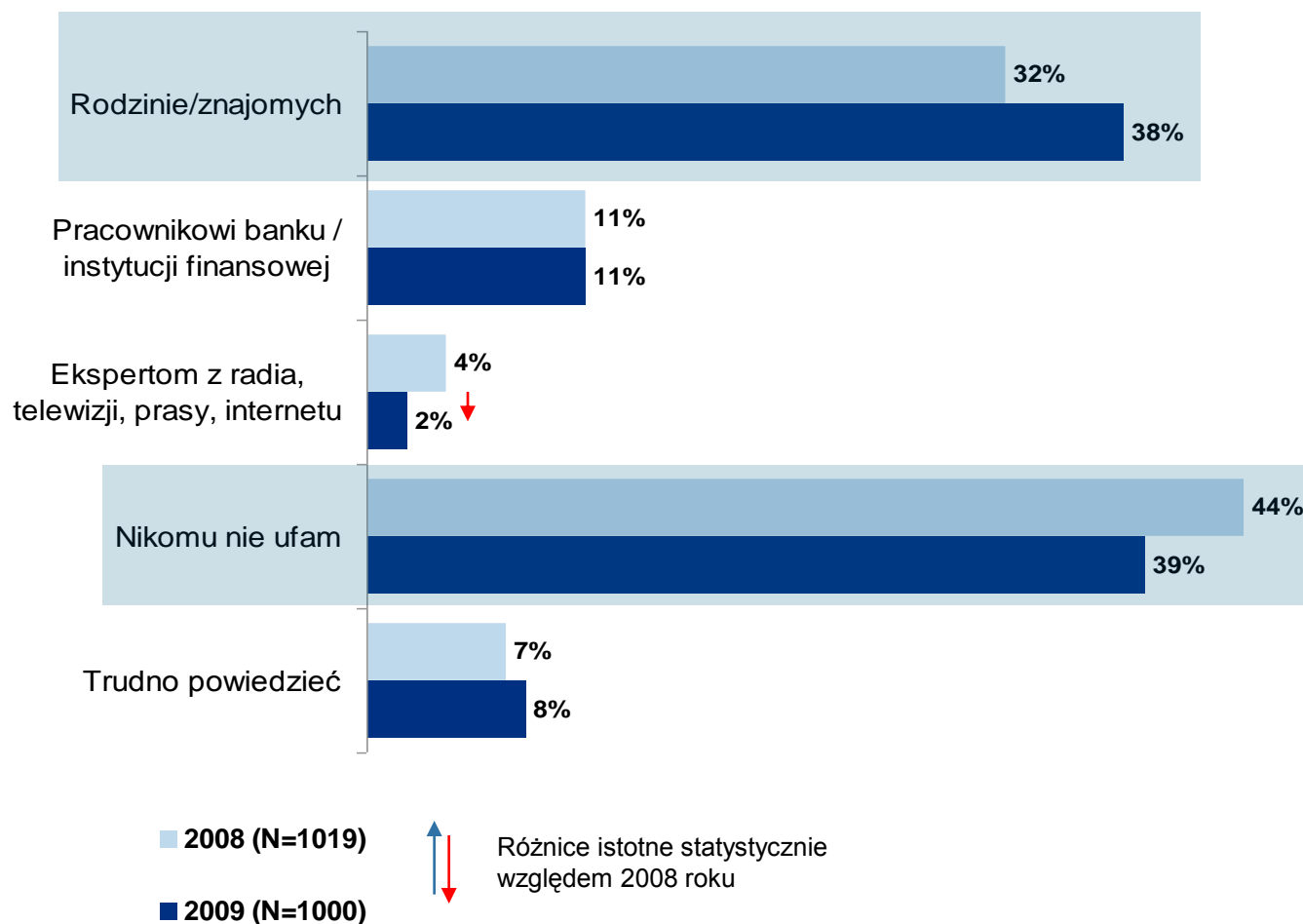
4. Skąd Pan(i) czerpie informacje jak oszczędzać? Proszę wymienić maksymalnie trzy źródła informacji, z których Pan(i) najczęściej korzysta?

*Baza: osoby, które deklarują, że oszczędzają

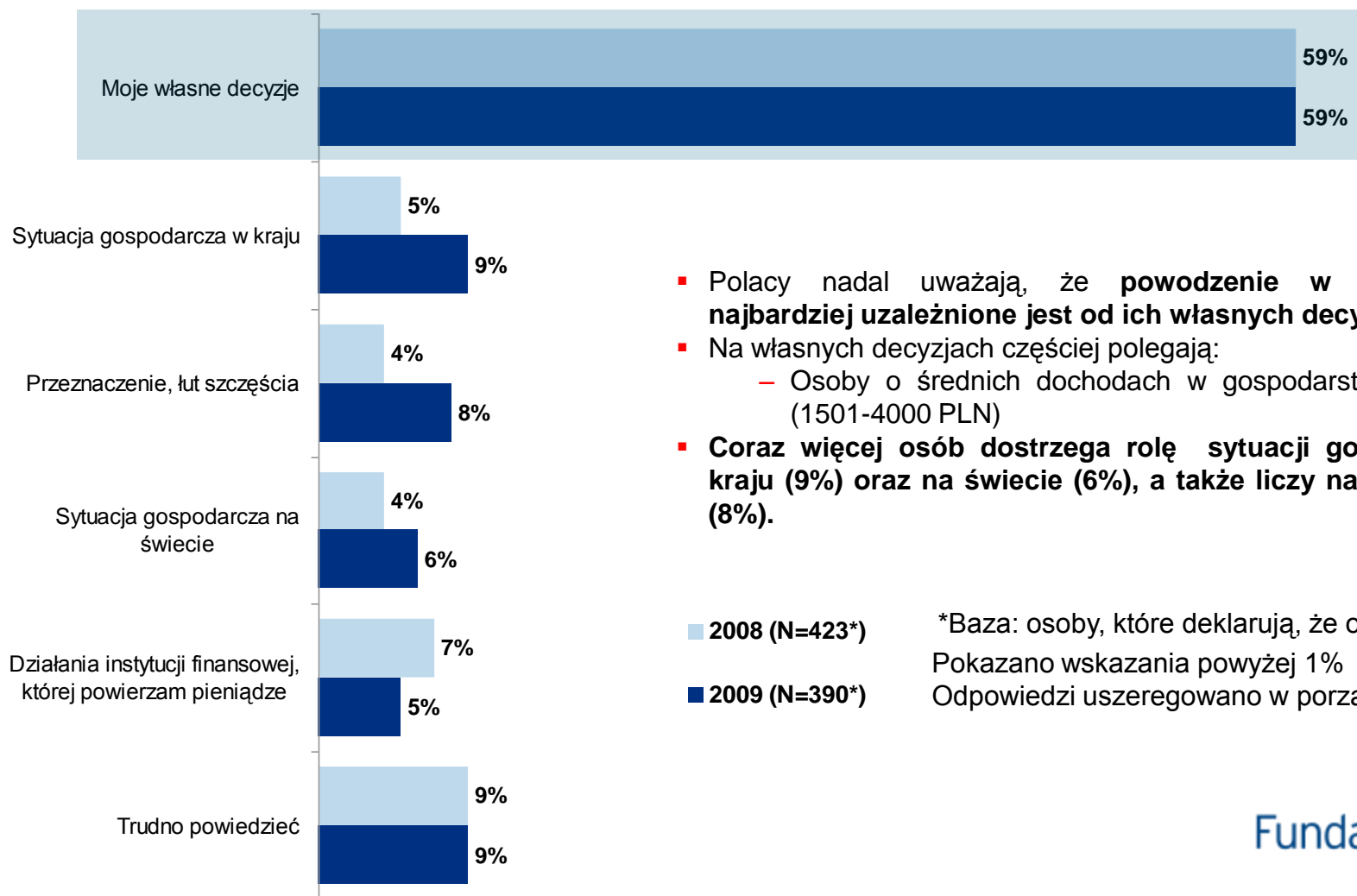
- Większość osób **nie kieruje się wiedzą fachową, tylko własną intuicją** (57%, wzrost o 8 punktów procentowych)
- Własną intuicją kierują się częściej osoby powyżej 60 roku życia

10. Komu najbardziej Pan(i) ufa w kwestiach związanych z inwestowaniem i oszczędzaniem?

- Więcej osób niż w roku 2008 ufa **rodzinie i znajomym** (38%, wzrost o 6 punktów procentowych) w kwestiach związanych z oszczędzaniem:
- Coraz mniej osób ufa w tych kwestiach ekspertom z radia, telewizji, prasy i Internetu
- Rodzinie/znajomym częściej ufają:
 - Osoby do 29 roku życia
 - Z wykształceniem podstawowym
 - Mieszkańcy miast o wielkości 50 000 – 199 999 mieszkańców
- **Zmalał odsetek osób nie ufających nikomu** (z 44% na 39%)
- Nikomu nie ufają częściej:
 - Osoby powyżej 40 roku życia
 - Mężczyźni (43%)
 - Osoby reprezentujące gospodarstwa domowe z dochodem poniżej 4000 PLN

6. Od czego w największym stopniu zależy Pana(i) powodzenie w oszczędzaniu?

- Polacy nadal uważają, że **powodzenie w oszczędzaniu najbardziej uzależnione jest od ich własnych decyzji.**
- Na własnych decyzjach częściej polegają:
 - Osoby o średnich dochodach w gospodarstwie domowym (1501-4000 PLN)
- **Coraz więcej osób dostrzega rolę sytuacji gospodarczej w kraju (9%) oraz na świecie (6%), a także liczy na łut szczęścia (8%).**

■ 2008 (N=423*)

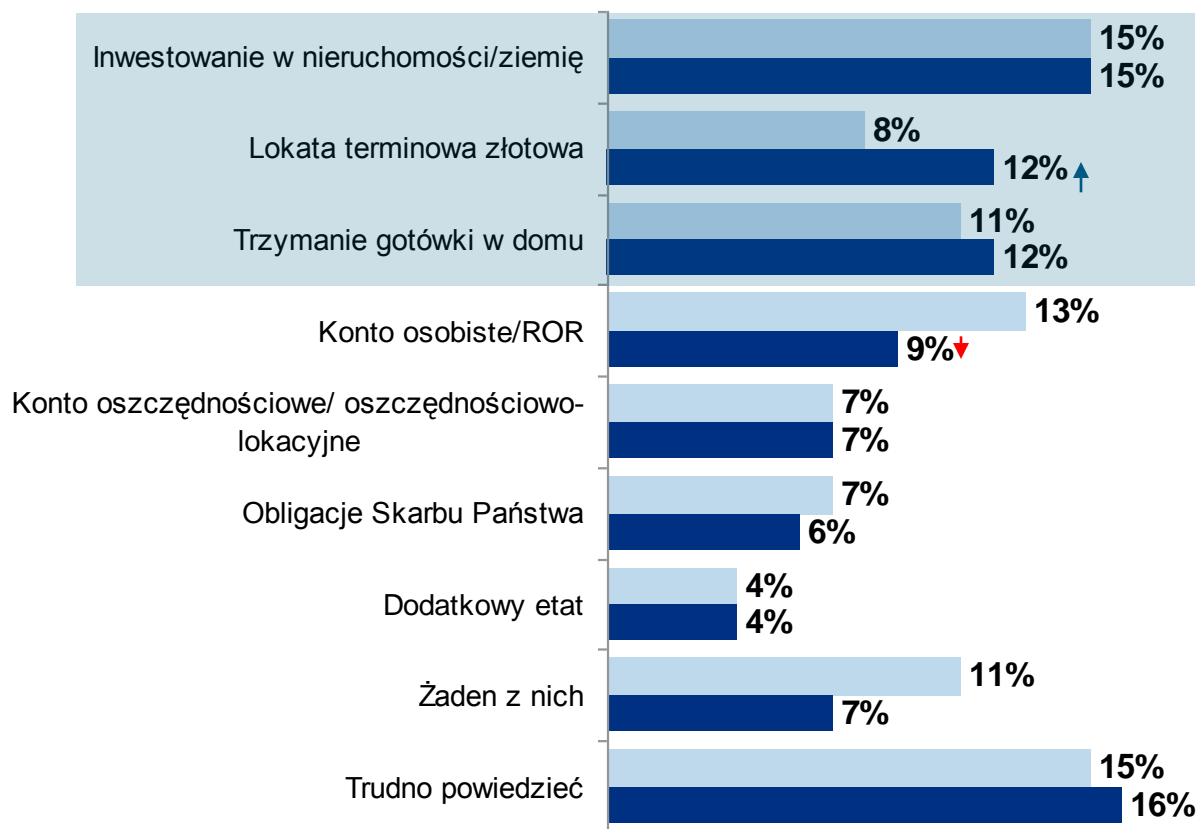
■ 2009 (N=390*)

*Baza: osoby, które deklarują, że oszczędzają

Pokazano wskazania powyżej 1%

Odpowiedzi uszeregowano w porządku ilości wskazań

9. Który z poniższych sposobów oszczędzania jest według Pana(i) najbezpieczniejszy?

■ 2008 (N=423*)

■ 2009 (N=390*)

Różnice istotne statystycznie względem 2008 roku

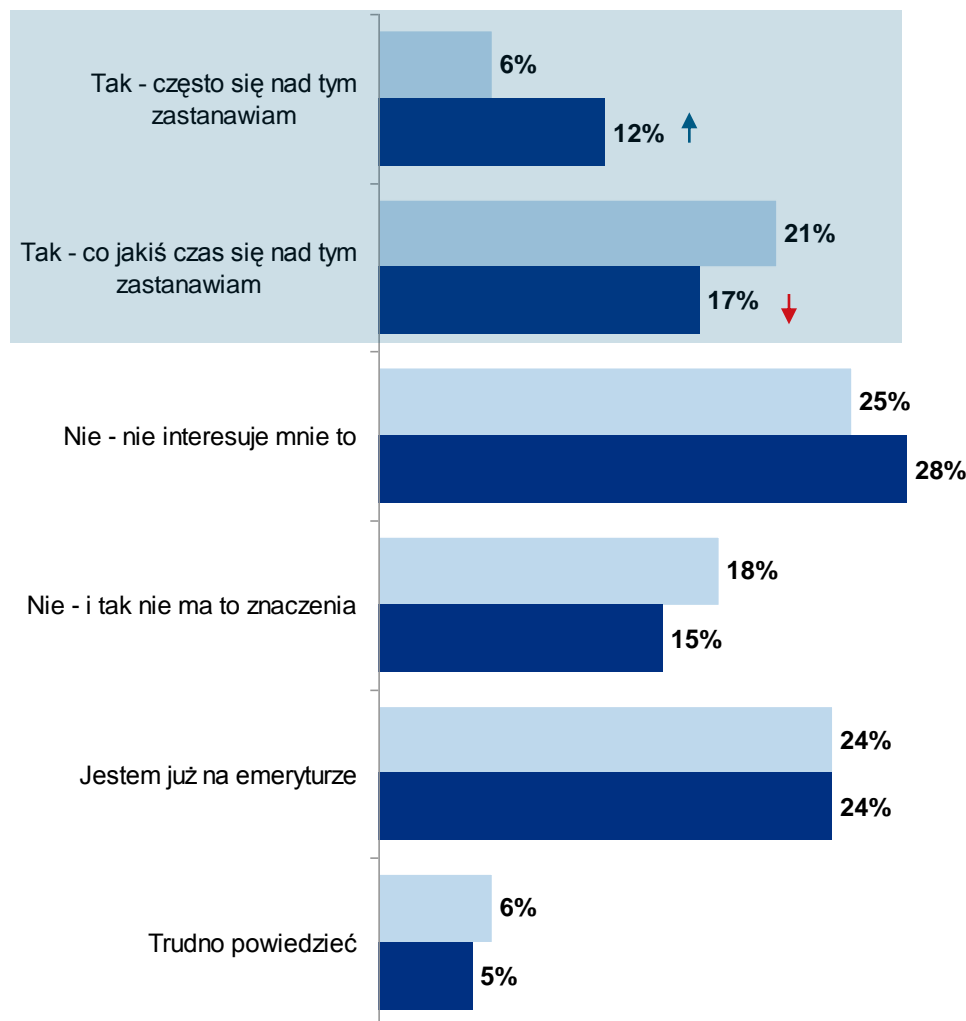
*Baza: osoby, które deklarują, że oszczędzają

- Więcej osób uważa lokatę terminową złotową za najbezpieczniejszy sposób oszczędzania (wzrost z 8% na 12%)
- Rzadziej wskazywane natomiast było konto osobiste (spadek z 13% na 9%)
- Inwestowanie w nieruchomości i ziemię jest lepszym sposobem częściej wg:
 - Osób powyżej 40 roku życia
 - Osób z wykształceniem powyżej podstawowego
 - Osób o dochodach powyżej 2500 PLN w gospodarstwie domowym
- Trzymanie gotówki w domu częściej wskazywały:
 - Osoby powyżej 50 roku życia
 - Osoby z wykształceniem podstawowym

Fundacja Kronenberga

citi handlowy

15. Czy Pan(i) zastanawia się w jaki sposób zwiększyć swoją emeryturę w przyszłości?

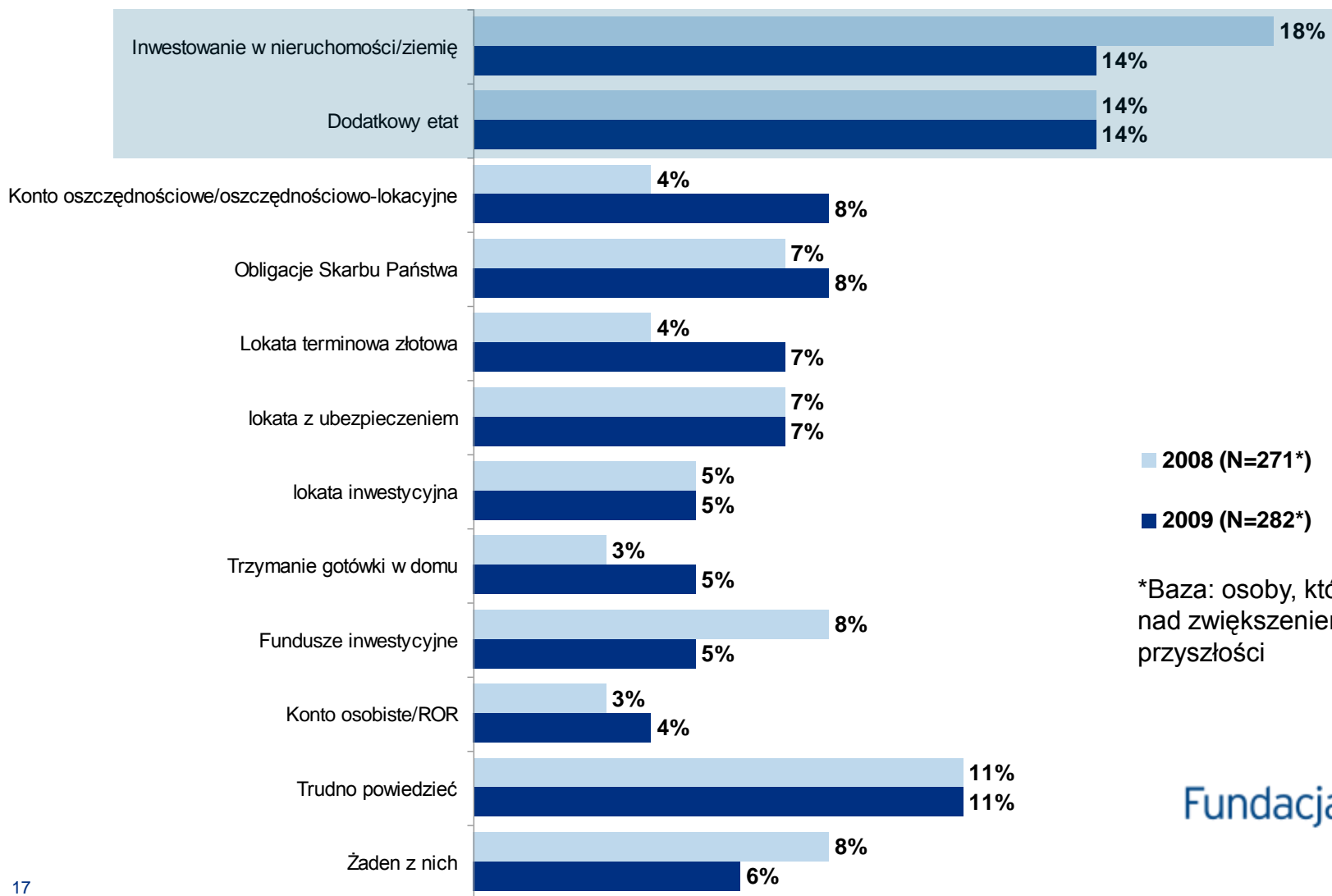

- Obecnie Polacy **częściej deklarują, że zastanawiają się nad zwiększeniem swojej emerytury niż w poprzednim pomiarze.**
- Częściej nad powiększeniem swojej emerytury intensywnie zastanawiają się:
 - Osoby poniżej 59 roku życia
 - Z wykształceniem średnim lub wyższym
 - Mieszkańcy dużych miast (liczących 50 000-199 999 ludności)

■ 2008 (N=1019) ■ 2009 (N=1000)

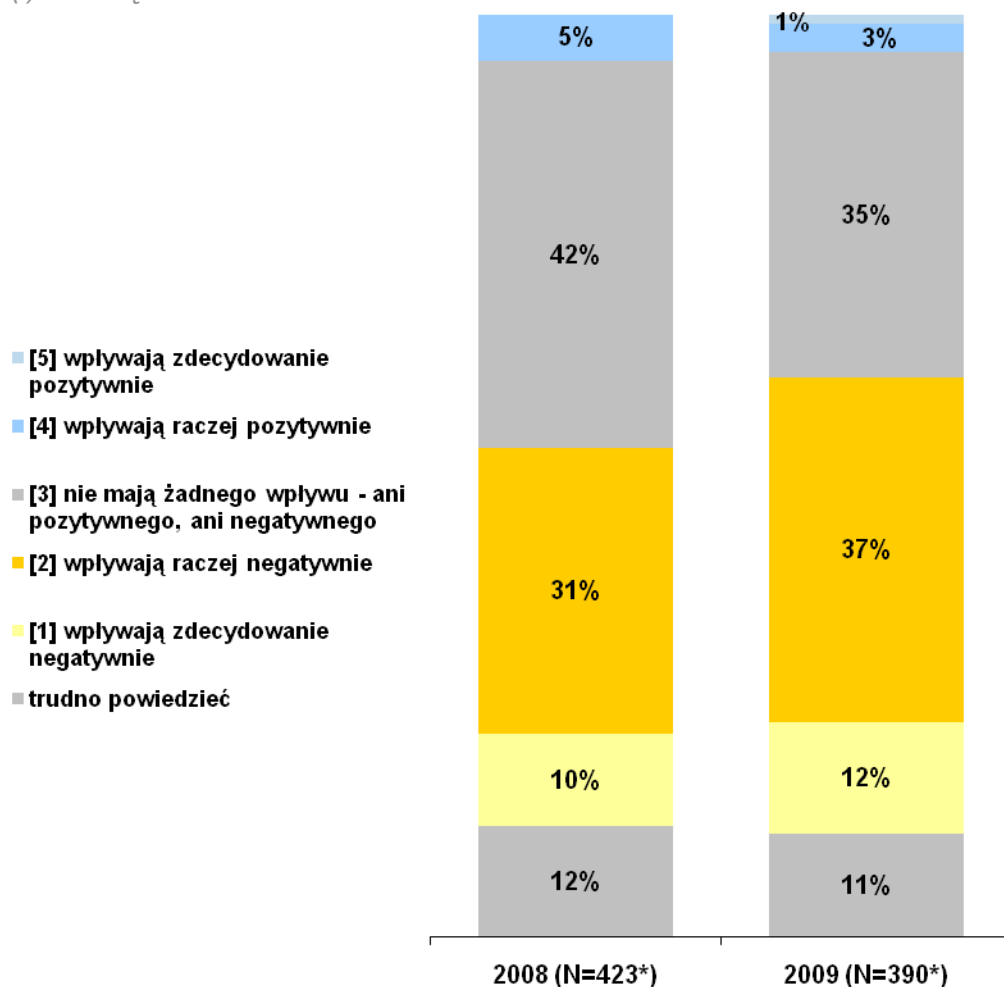
↑ ↓ Różnice istotne statystycznie względem 2008 roku

16. Który z poniższych sposobów oszczędzania jest najlepszy, żeby powiększyć swoją emeryturę?

7a. Czy Pana(i) zdaniem trudności i gospodarcze i zawirowania na rynkach finansowych mają wpływ na wysokość Pana(i) oszczędności?*

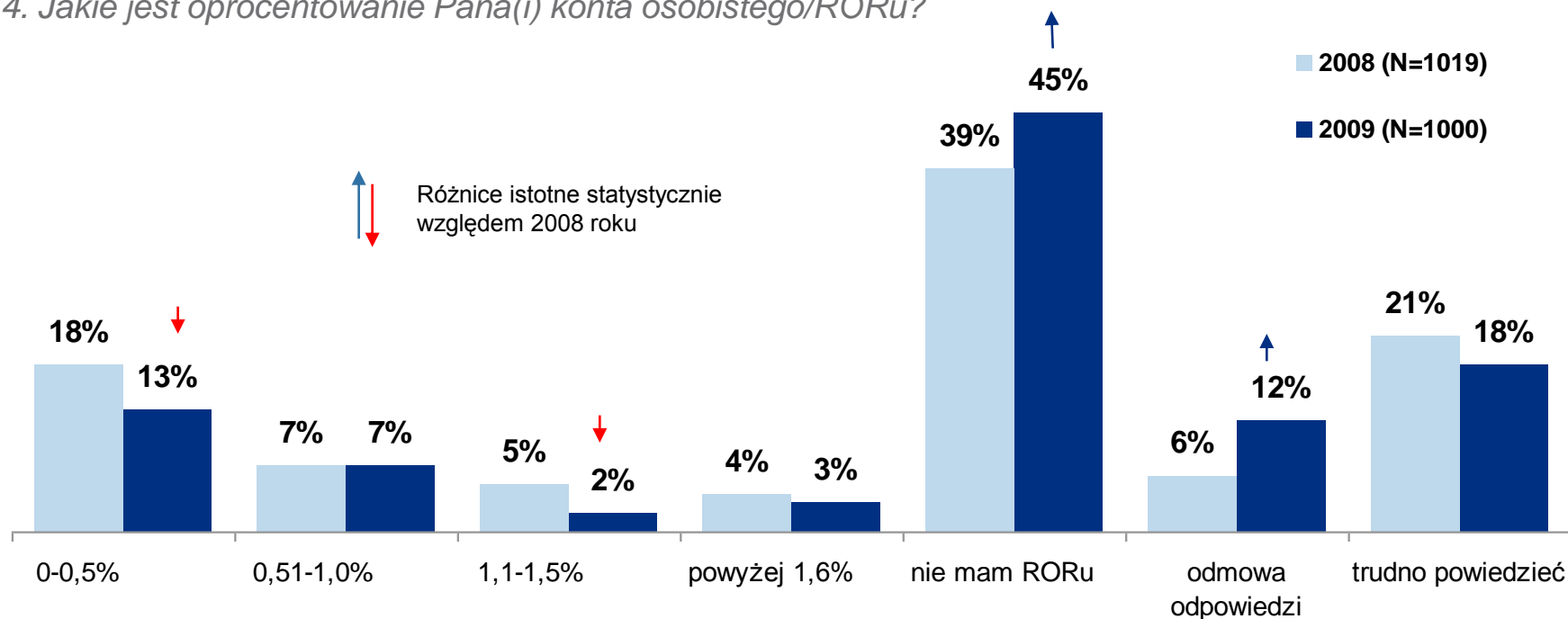
*W 2008 roku pytanie brzmiało: „Czy Pana(i) zdaniem obecne zawirowania na rynkach finansowych będą miały wpływ na wysokość Pana(i) oszczędności”?

- Obecnie 35% Polaków sądzi, że **zawirowania na rynkach finansowych nie mają żadnego wpływu na wysokość ich oszczędności** (w 2008 roku 42% prognozowało, że zawirowania na rynkach finansowych nie będą miały takiego wpływu)
- **Zaś 37% jest zdania, że wpłyną one raczej negatywnie** (w 2008 roku 31% twierdziło, że będą one miały taki wpływ)

*Baza: osoby, które deklarują, że oszczędzają

14. Jakie jest oprocentowanie Pana(i) konta osobistego/RORu?

- **Nastąpił wzrost odsetka osób deklarujących, że nie posiadają konta osobistego** (z 39% na 45%)
- Brak konta osobistego częściej deklarują:
 - Osoby w wieku do 29 lat oraz powyżej 60 lat
 - Z wykształceniem podstawowym oraz zasadniczym
 - Członkowie gospodarstw domowych z dochodem poniżej 2500 PLN
 - Mieszkańcy wsi oraz małych miast (o wielkości do 19 000 ludności)
 - Emeryci, studenci, gospodynie domowe, bezrobotni
- Mniej osób nie zna oprocentowania swego konta (spadek z 21% na 18%)

Zarządzanie wydatkami

PENTOR
RESEARCH INTERNATIONAL

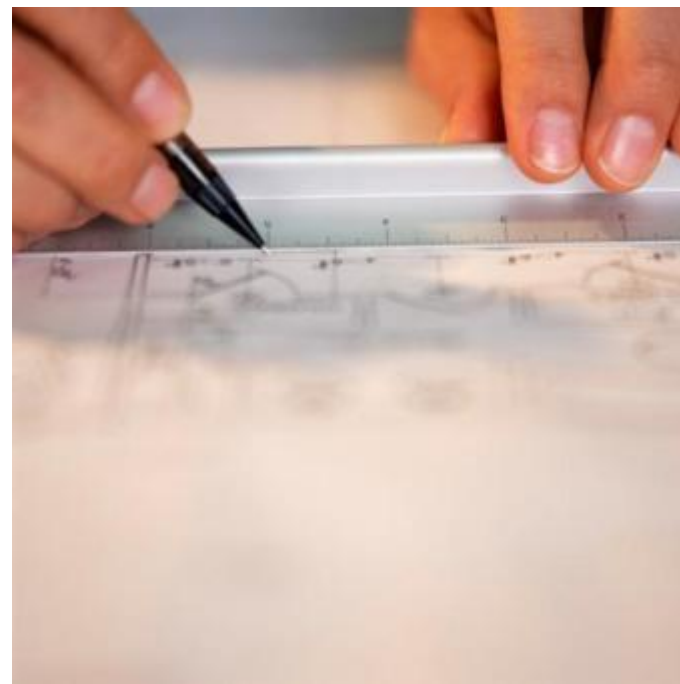
ŚWIATOWY
DZIEŃ
OSZCZEDZANIA

26-31.10.2009 AKCJA TYDZIEŃ DLA OSZCZEDZANIA

Fundacja Kronenberga

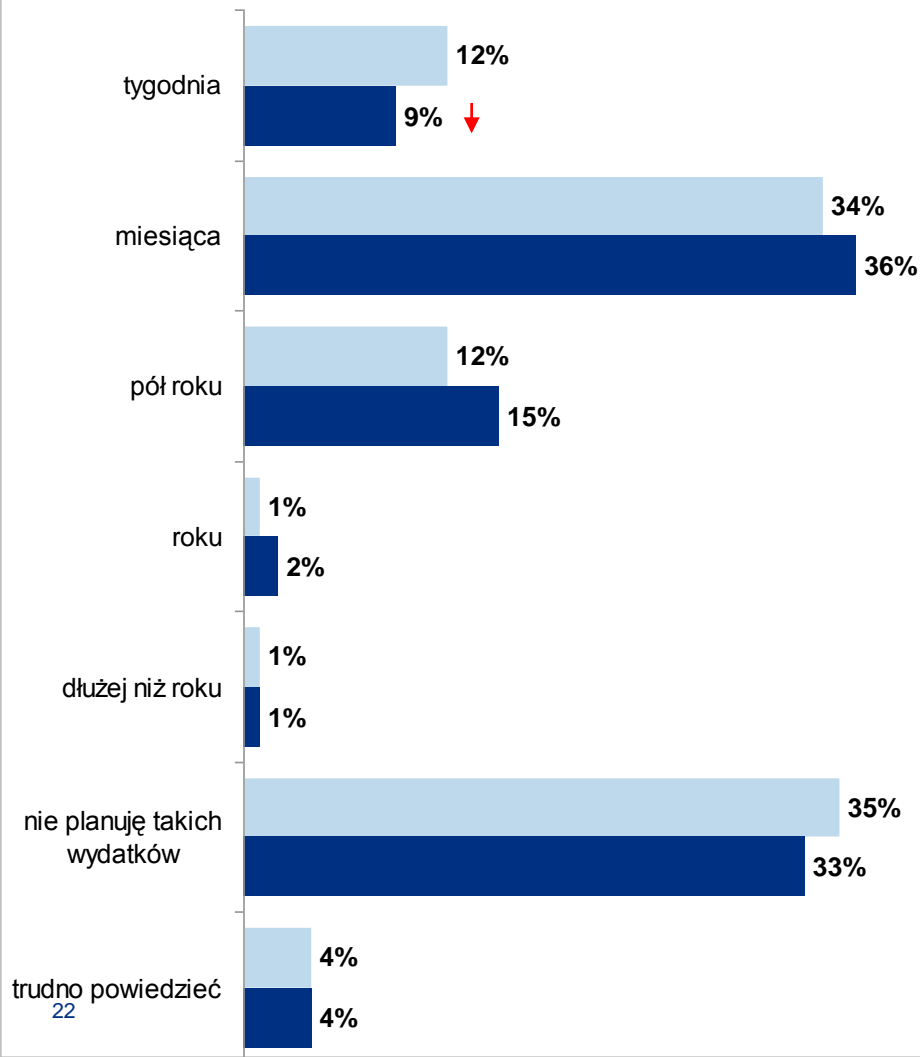
citi handlowy

- **Jedna trzecia** Polaków (**33%**, spadek o 2 punkty procentowe w stosunku do 2008 roku) **nie planuje większych wydatków**. Częściej są to:
 - Mężczyźni
 - Osoby starsze – powyżej 60 roku życia
 - Osoby z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym
 - Członkowie gospodarstw domowych o dochodach do 2500 PLN
- Podobnie jak w 2008 roku planowanie większych wydatków pokrywa się z okresem wypłacania pensji w Polsce (36% planuje większe wydatki z miesięcznym wyprzedzeniem)
- Jeżeli chodzi o **kontrolowanie wydatków**, to **38%** Polaków deklaruje, że kontroluje nawet najdrobniejsze wydatki. W porównaniu do 2008 roku więcej osób deklaruje, że kontroluje większe wydatki oraz zmalał nieco odsetek tych, którzy nie kontrolują swoich wydatków w ogóle (16%, spadek o 2 punkty procentowe). Na większą kontrolę wydatków może mieć wpływ niekorzystna sytuacja gospodarcza.
- Analogicznie do 2008 roku w przypadku **pogorszenia sytuacji gospodarstwa domowego** Polacy w pierwszej kolejności skłonni są do rezygnacji z wydatków na ubrania (14%, wzrost o 3 punkty procentowe w stosunku do 2008 roku), kulturę (12%, spadek o 3 punkty procentowe), sport i rekreację (11%, wzrost o 1 punkt procentowy) oraz oszczędzanie na jedzeniu (8%, wzrost o 1 punkt procentowy). Ten ostatni sposób był częściej wskazywany przez grupy społeczne zagrożone ubóstwem (emeryci, osoby o niższych dochodach)

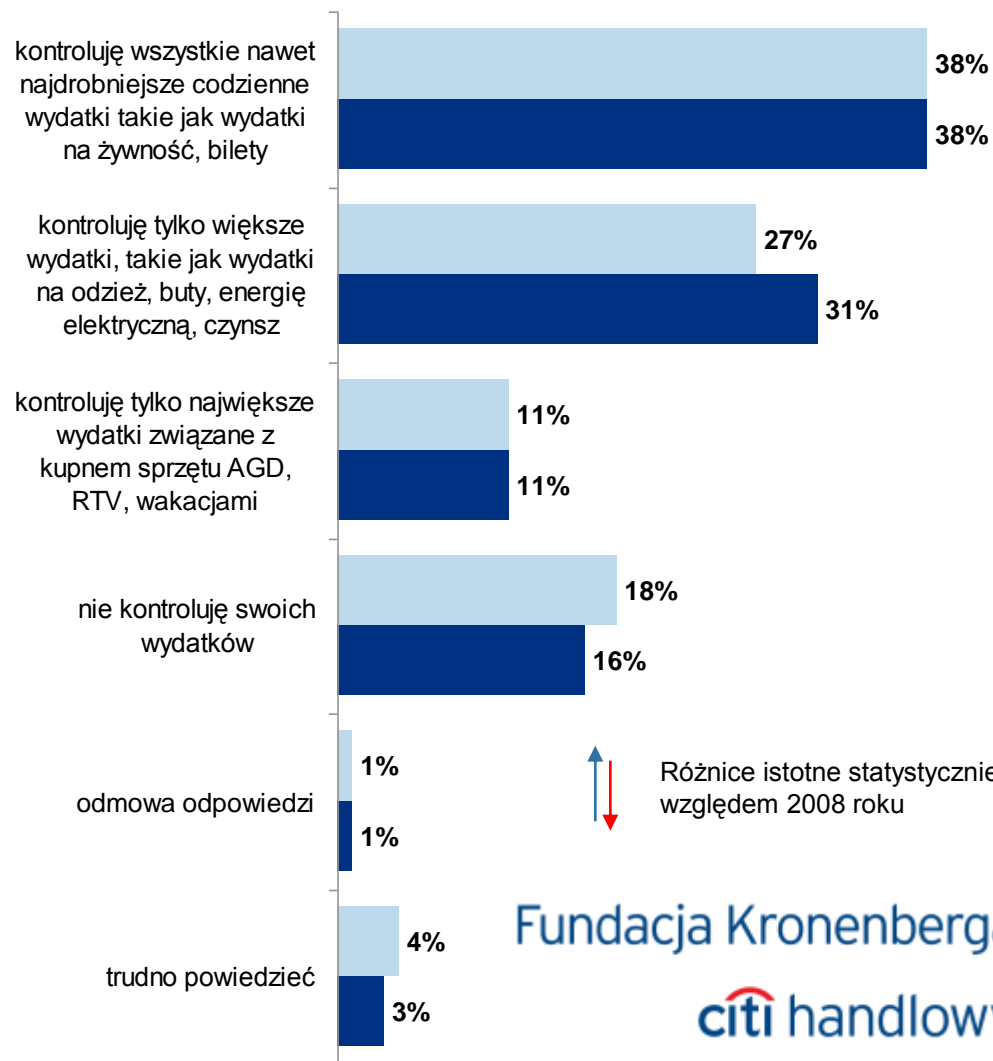

Planowanie i kontrolowanie wydatków

1. Z jakim wyprzedzeniem zwykle planuje Pan(i) swoje większe wydatki, czyli wydatki związane ze świętami, urodzinami, impresami okolicznościowymi?

2. Proszę powiedzieć, które z poniższych stwierdzeń opisujących zwyczaje związane z kontrolowaniem wydatków najlepiej Pana(ia) opisuje.

11. Proszę sobie wyobrazić, że sytuacja w Pana(i) gospodarstwie domowym uległa pogorszeniu, tak że musiał(a)by Pan(i) zrezygnować z niektórych stałych wydatków. Proszę wskazać z czego zrezygnował(a)by Pan(i) w pierwszej kolejności.

- Najbardziej ryzykowną strategię (ze względu na potencjalnie negatywny wpływ na zdrowie) – oszczędzanie na jedzeniu (wzrost z 7% na 8%) częściej wskazywały:
 - Osoby w wieku lat 60 i więcej (19%)
 - Z dochodem do 1500 PLN w gospodarstwie domowym
- Mniej ryzykowną strategię- rezygnacja z wydatków na ubrania oraz buty (wzrost z 11% na 14%), częściej wskazywały:
 - Z wykształceniem wyższym (21%)

Pokazano wskazania powyżej 3%

Odpowiedzi uszeregowano w porządku ilości wskazań

■ 2008 (N=1019)

■ 2009 (N=1000)

Skłonność do podejmowania ryzyka

PENTOR
RESEARCH INTERNATIONAL

ŚWIATOWY
DZIEŃ
OSZCZEDZANIA

26-31.10.2009 AKCJA TYDZIEŃ DLA OSZCZEDZANIA

Fundacja Kronenberga

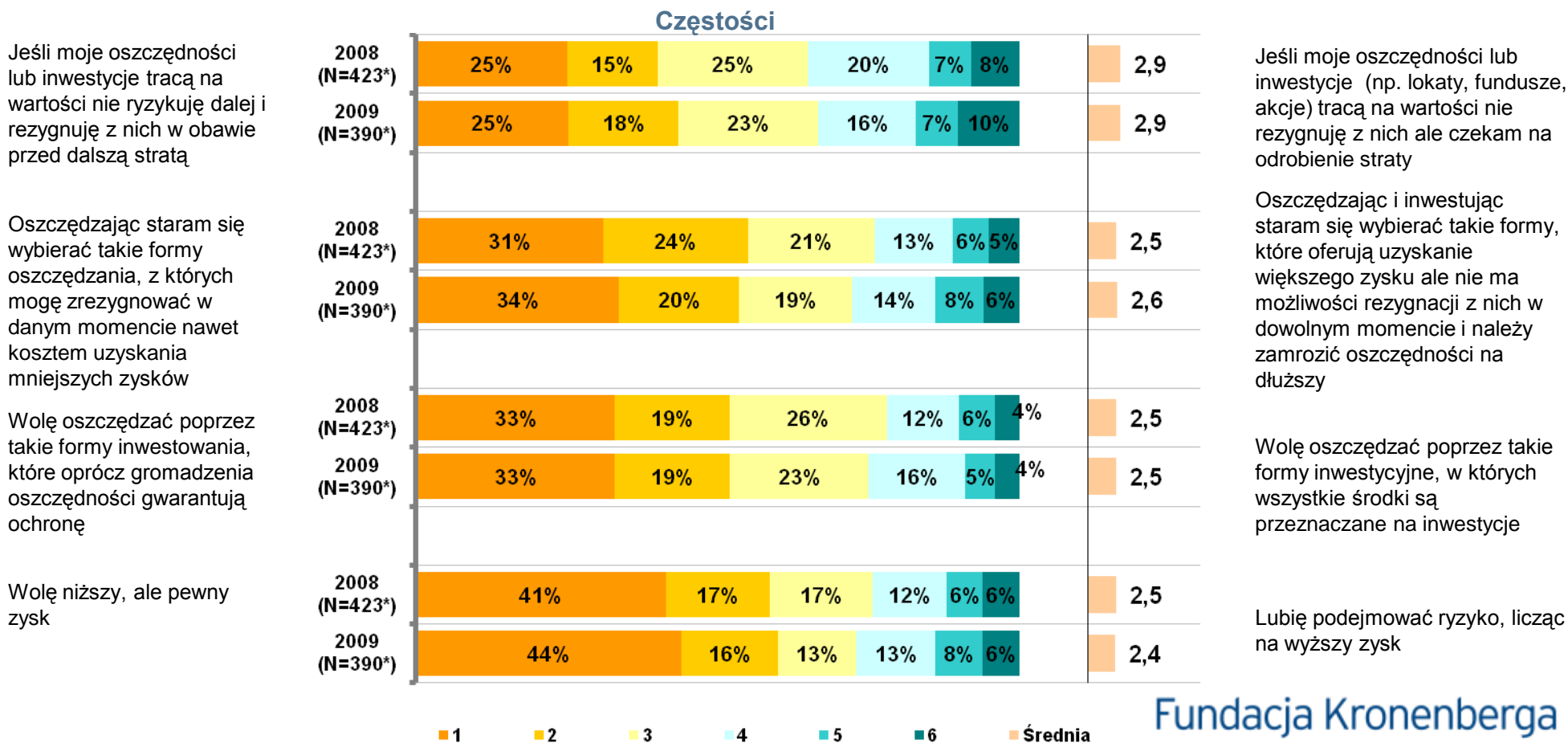
 citi handlowy

- Polacy są **bardziej asekuracyjni, jeżeli chodzi o skłonność do podejmowania ryzyka** w porównaniu z poprzednim rokiem - niższy, ale pewny zysk preferuje **44%** Polaków (wzrost o 3 punkty procentowe w stosunku do 2008 roku)
- Podobnie rzecz się ma z podejmowaniem ryzyka w **oszczędzaniu i inwestowaniu** - jedna trzecia Polaków (**34%**, wzrost o 3 punkty procentowe) woli takie formy oszczędzania, które gwarantują ochronę oraz dają możliwość wycofania się w dogodnym momencie kosztem zysku.
- Może to być **rezultatem** obecnego **kryzysu finansowego**, kiedy to z jednej strony ludzie zaczęli szukać pewniejszych form lokowania swoich oszczędności (co tłumaczy popularność lokat).
- Podobnie jak w roku 2008 **większą skłonnością do ryzyka odznaczają się** osoby o wyższym statusie materialnym oraz z wyższym wykształceniem. Jest to grupa posiadająca zasoby, które mogą zneutralizować ewentualną stratę przy podejmowaniu ryzyka.

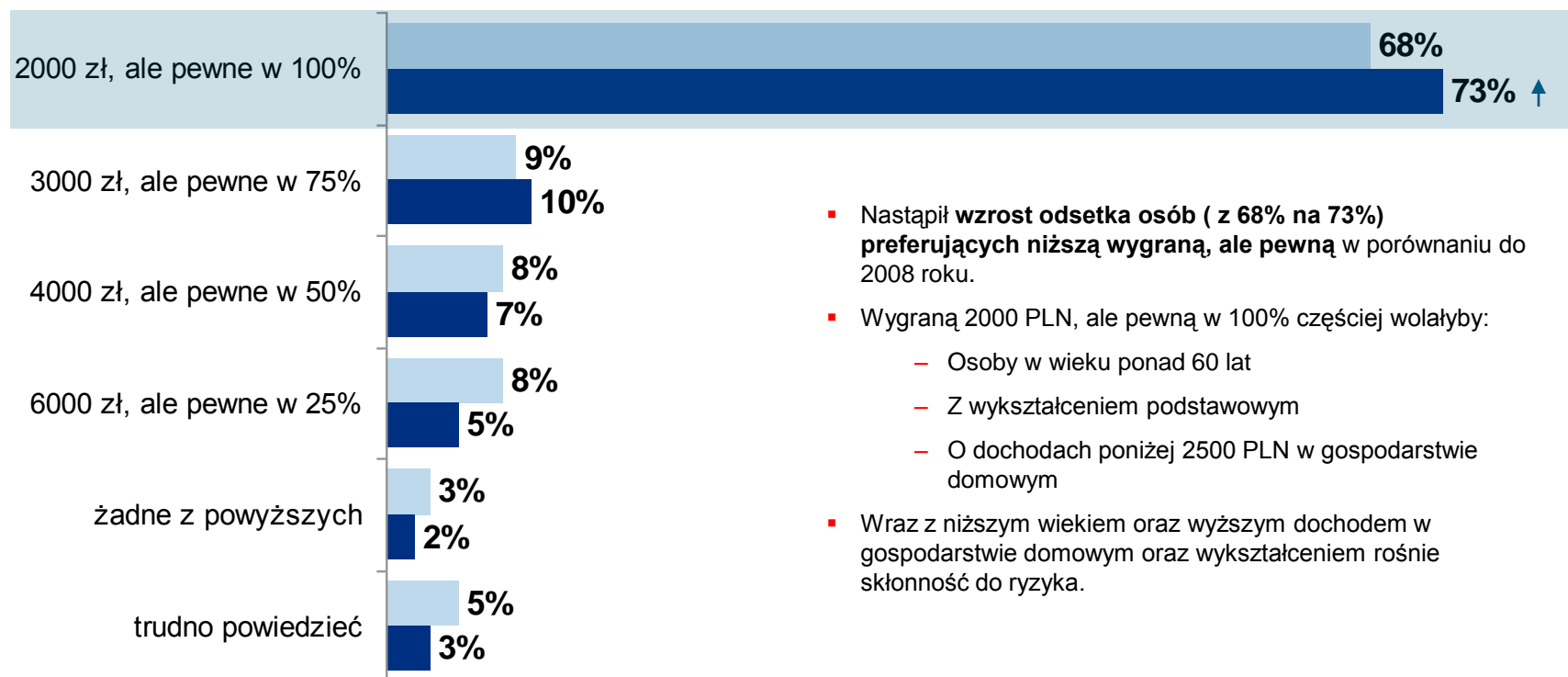
Skłonność do podejmowania ryzyka (1/2)

5. Pokażę Panu(i) teraz listę opinii na temat oszczędzania i inwestowania; proszę ocenić, na ile każde z tych stwierdzeń opisuje Pana(i) opinię. Proszę to ocenić przy pomocy 6-stopniowej skali, gdzie „1” oznacza, że Pana(i) opinię w pełni opisuje stwierdzenie po lewej stronie, zaś wskazanie oceny „6” oznacza, że stwierdzenie umieszczone po prawej stronie w pełni opisuje Pana(i) opinię. Oczywiście może Pan(i) wybrać każdą ocenę od „1” do „6”.

*Baza: osoby, które deklarują, że oszczędzają

12. Załóżmy, że może Pan(i) wygrać nagrodę. Co by Pan(i) wolał(a)?

- Nastąpił wzrost odsetka osób (z 68% na 73%) preferujących niższą wygraną, ale pewną w porównaniu do 2008 roku.
- Wygraną 2000 PLN, ale pewną w 100% częściej wolałyby:
 - Osoby w wieku ponad 60 lat
 - Z wykształceniem podstawowym
 - O dochodach poniżej 2500 PLN w gospodarstwie domowym
- Wraz z niższym wiekiem oraz wyższym dochodem w gospodarstwie domowym oraz wykształceniem rośnie skłonność do ryzyka.

2008 (N=1019)

2009 (N=1000)

Różnice istotne statystycznie
względem 2008 roku

Deklarowane skutki kryzysu

PENTOR
RESEARCH INTERNATIONAL

ŚWIATOWY
DZIEŃ
OSZCZEDZANIA

26-31.10.2009 AKCJA TYDZIEŃ DLA OSZCZEDZANIA

Fundacja Kronenberga

 citi handlowy

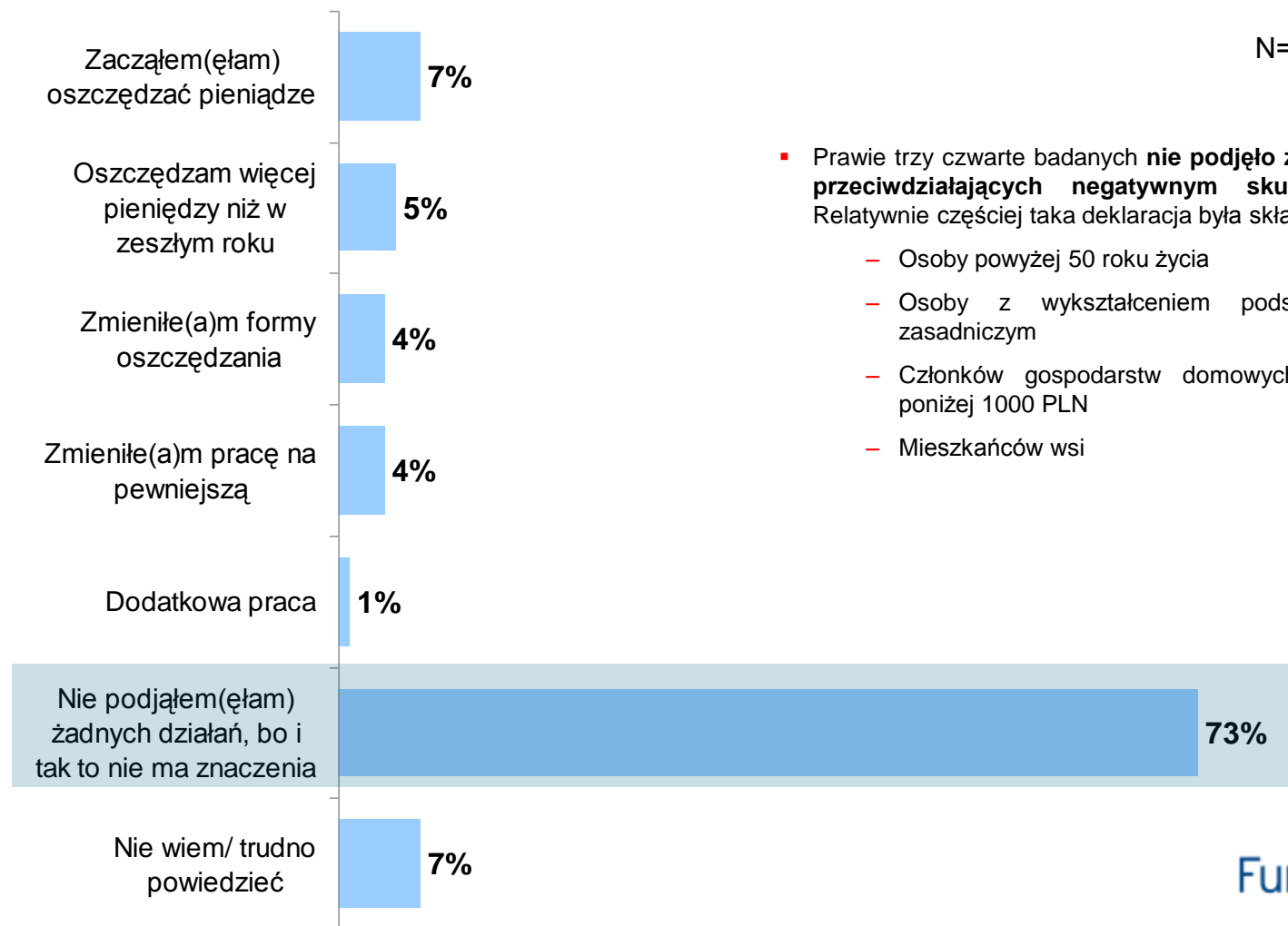
- Prawie jedna czwarta Polaków nie podjęła żadnych **kroków, aby przeciwdziałać negatywnym skutkom kryzysu**. Relatywnie częściej są to osoby, które mogą odczuć długotrwałe negatywne konsekwencje obecnej sytuacji (osoby bez wykształcenia, a co za tym idzie o niskich dochodach, mieszkańcy wsi i małych miast). Wśród tych, którzy podjęli działania, dominującą strategią jest rozpoczęcie gromadzenia oszczędności (7%) lub oszczędzanie większych sum pieniędzy niż w zeszłym roku (5%).
- Ponad połowa osób (52%) **nie odczuła negatywnych skutków obecnej sytuacji gospodarczej**. Były to częściej:
 - Osoby z co najmniej średnim wykształceniem
 - Mieszkańcy miast średniej wielkości oraz większych.
- Natomiast osoby, które odczuły skutki kryzysu, są częściej mniej wykształcone oraz mają niższe dochody. **Do konsekwencji ciężkiej sytuacji gospodarczej zaliczane są głównie:**
 - Wyższe koszty utrzymania
 - Utrata pracy przez jednego z członków rodziny

Deklarowane skutki kryzysu (1/3)

K1. Czy podjął(ęła) Pan(i) jakieś działania w związku z obecną sytuacją gospodarczą, żeby zabezpieczyć się przed negatywnymi skutkami kryzysu?

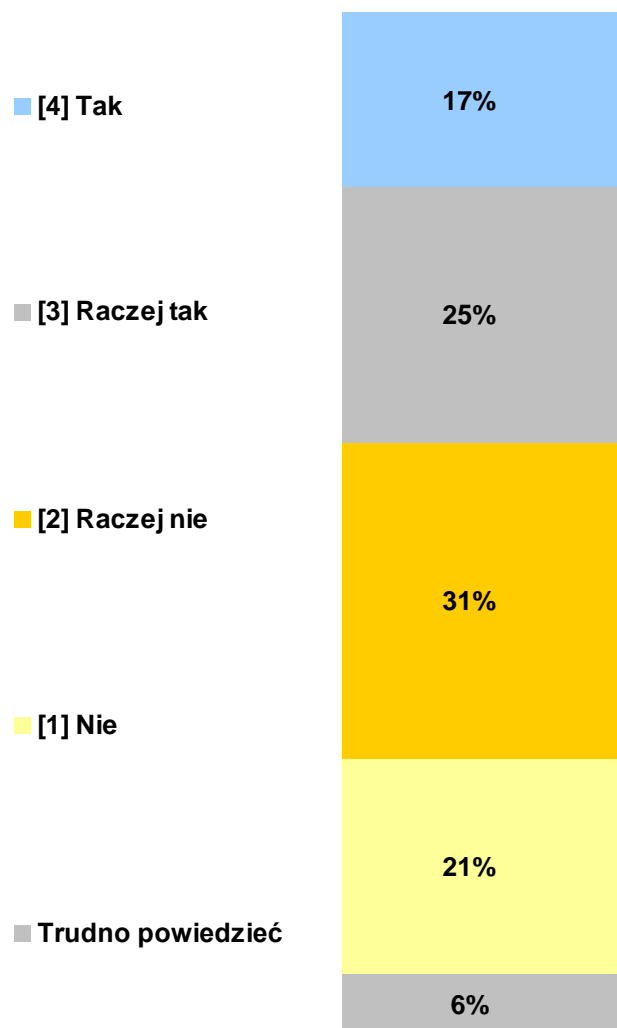
N= 1000; dane dla września 2009

■ Prawie trzy czwarte badanych **nie podjęło żadnych działań przeciwdziałających negatywnym skutkom kryzysu.** Relatywnie częściej taka deklaracja była składana przez:

- Osoby powyżej 50 roku życia
- Osoby z wykształceniem podstawowym oraz zasadniczym
- Członków gospodarstw domowych o dochodach poniżej 1000 PLN
- Mieszkańców wsi

K2. Czy Pana/Pani gospodarstwo domowe odczuło negatywne skutki obecnej sytuacji gospodarczej?

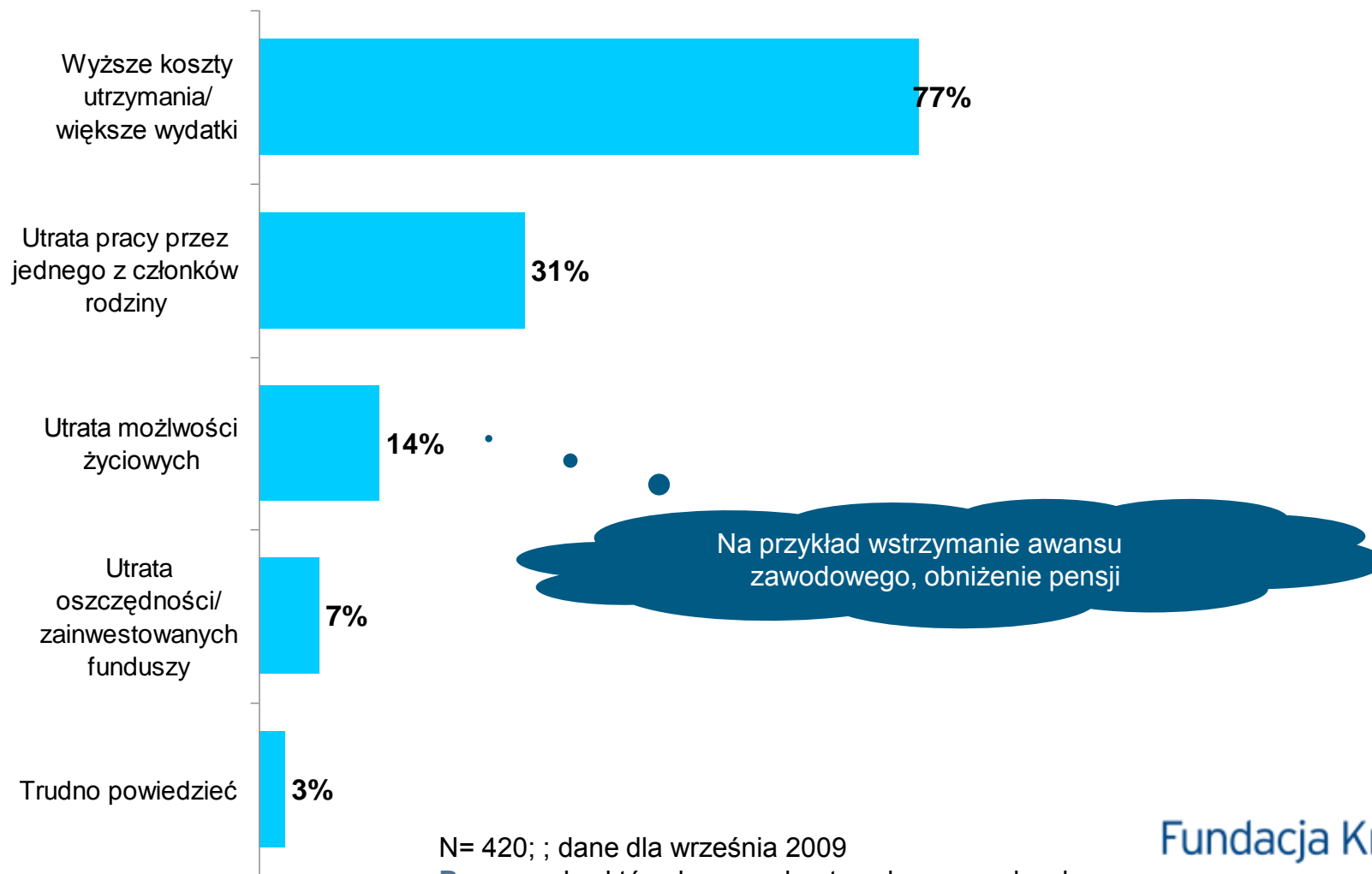

N= 1000 ; dane dla września 2009

- Relatywnie częściej odczucie negatywnych skutków kryzysu deklarują:
 - Osoby poniżej 50 roku życia
 - Członkowie gospodarstw domowych poniżej 2500 PLN

Deklarowane skutki kryzysu (3/3)

K3. Proszę powiedzieć jakiego rodzaju skutki to są?

N= 420; ; dane dla września 2009

Baza: osoby, których gospodarstwo domowe odczuło negatywne skutki kryzysu